

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ

COĞRAFYA BÖLÜMÜ

ŞEHİR COĞRAFYASI

DERS SUNUMU

DR. ZUHAL DİLER

Şehir Sit Tipleri, Fiziki Çevre ve Şehir Nüfusu Sit ve Situasyon

Sit ve Situasyon

- **Sit**, bir yerleşmenin fiziksel ve beşeri karakterleri veya mahalli durumu ile ilgilidir.
- Başka bir anlatımla sit; şehrin yayıldığı alanı, **situasyon** ise çevresi ile etkileşimini ifade eder.
- Situasyon, bilinmeyen yerlerin tanınmasında ve insanlara yön verilmesinde kullanılır.
- Bir yerin önemli olup olmadığı **situasyon** ile anlaşılır. Bir yerin dünyanın geri kalan kısımlarıyla nasıl bir karşılıklı etkileşim içinde olduğunu anlamamıza yardımcı olur.

Sit ve Situasyon

- **Sit**, bir şehrin gerçek konumudur.
- **Situasyon**, göreceli konumun diğer adıdır. Bir şehrin diğer coğrafi özelliklere, bölgelere, kaynaklara ve ulaşım yollarına göre konumunu ifade eder.

Sit Örnekleri

- Liman sahaları: doğal bir liman sahası
  - New York Şehri
  - İskenderiye, Mısır
  - İstanbul, Türkiye
- Ada sahaları: stratejik konumlardaki adaların sahası
  - Paris (aslen Seine Nehri'ndeki bir adada yer almaktadır)
  - Hong Kong
  - Singapur
- Düşme hattı sahaları: bir nehrin bir şelaleyle buluştuğu yerler
  - Richmond, Virginia

Sit Örnekleri

- Birleşme yerleri: nehirlerin birleştiği yerlerde bulunan şehirler
  - Hartum, Sudan
  - Pittsburg, Pennsylvania
- Tepe üstü yerleşimleri: tepe üstlerinde bulunan şehirler
  - Roma, Atina, Kudüs

Sit Örnekleri

- Vaha alanları: kervanların su için durduğu çölde gelişen şehirler.
  - Şam, Suriye
- Nehirlerin daraldığı yerler
  - Londra, İngiltere
  - Quebec City, Quebec

Situasyon Örnekleri

- Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki topraklara hakimiyet
  - Bağdat, Irak
- Boğazların ve Avrupa'ya kara köprüsünün kontrolü
  - İstanbul, Türkiye
- Dini hac ziyaretlerinin odak noktası
  - Mekke, Suudi Arabistan;
  - Varanasi (Benares), Hindistan-
- Ticaret yolları boyunca büyüyen şehirler
  - Semerkant, Özbekistan ve Xi'an, Çin (İpek Yolu)
  - Timbuktu, Mali (Trans-Sahara ticareti)
  - Singapur- (deniz ticareti)

Situasyon Örnekleri

- Gemiler için ikmal istasyonu
  - Capetown, Güney Afrika
- ABD Kıtalararası Demiryolu boyunca büyüyen şehirler
  - Omaha, Nebraska
  - Sacramento, Kaliforniya
- Trans-Sibirya Demiryolu boyunca büyüyen şehirler
  - Novosibirsk, Rusya
  - Vladivostok, Rusya

New York,
doğal bir liman
üzerinde yer
aldığı için büyük
bir şehir haline
gelmiştir.

İstanbul, Türkiye
doğal bir liman
üzerinde yer aldığı
için büyük bir şehir
haline gelmiştir.

Mısır'ın
İskenderiye
kenti, doğal bir
liman üzerinde
yer aldığı için
büyük bir şehir
haline gelmiştir.

Fransa'nın Paris kenti, Seine Nehri'ndeki bir adada yer aldığı için büyük bir şehir haline gelmiştir.

Hong Kong, Çin büyük bir şehir haline geldi
çünkü bir adada bulunuyor

Singapur, bir ada üzerinde yer aldığı için büyük bir şehir haline gelmiştir.

Hartum, Sudan, üç nehrin birleştiği yerde (Beyaz Nil ve Nil Nehirlerinin birleştiği yer) bulunduğu için büyük bir şehir haline gelmiştir.

Roma, İtalya, şehre hakim bir tepede yer aldığı için büyük bir şehir haline gelmiştir.

Atina, Yunanistan, şehre hakim bir tepede yer aldığı için büyük bir şehir haline gelmiştir.

İsrail'in Kudüs kenti, şehre hâkim bir tepede yer alması nedeniyle büyük bir şehir haline gelmiştir.

Suriye'nin Şam kenti, bir vaha bölgesinde yer aldığı için büyük bir şehir haline gelmiştir.

Novosibirsk, Rusya ve Vladivostok, Rusya Trans-Sibirya Demiryolu boyunca büyüdü

Omaha, Nebraska ve Sacramento, Kaliforniya, ABD'deki Kıtalararası demiryolu üzerinde gelişti

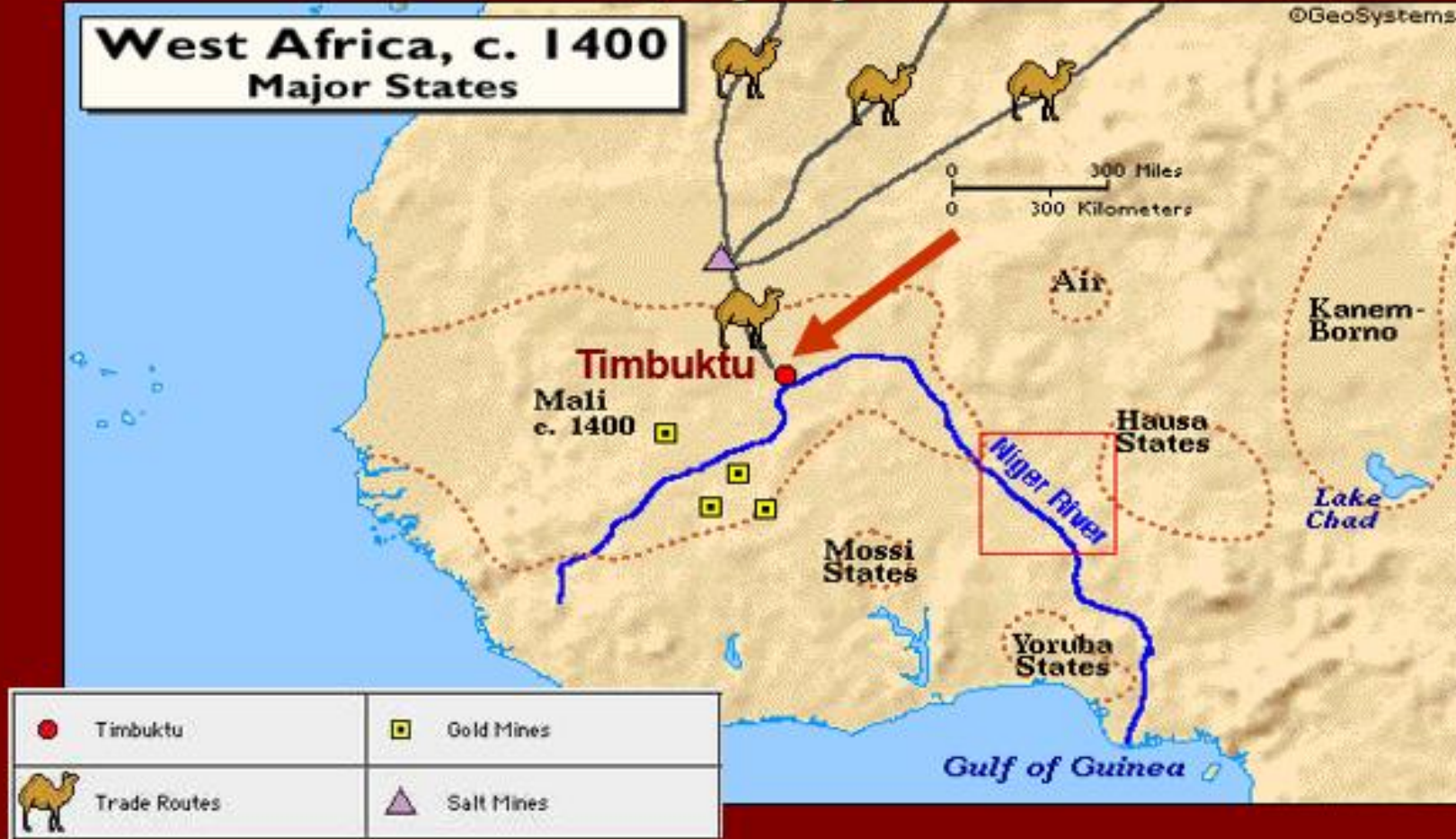

Capetown, Güney
Afrika, Afrika'nın
güney ucunda büyüdü
çünkü Avrupa'dan
Asya'ya seyahat eden
gemilere tedarik
sağlıyordu

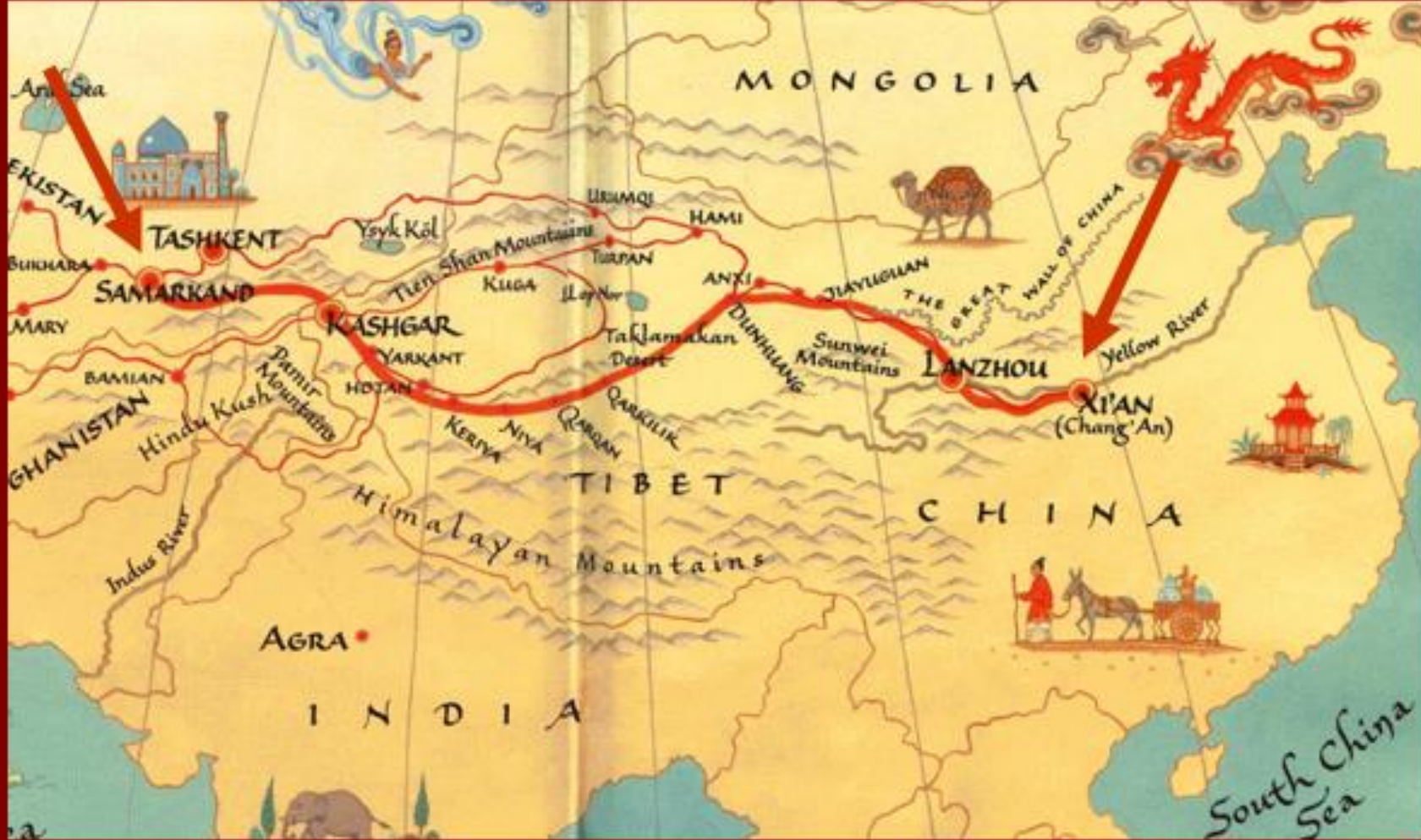
Singapur, Malay yarımadasının ucundaki konumu nedeniyle deniz (deniz) ticaretinin yapıldığı bir yerdir.

Timbuktu, Mali, tuzun altın karşılığında takas edildiği Sahra ötesi ticaret yolu üzerinde gelişmiştir.

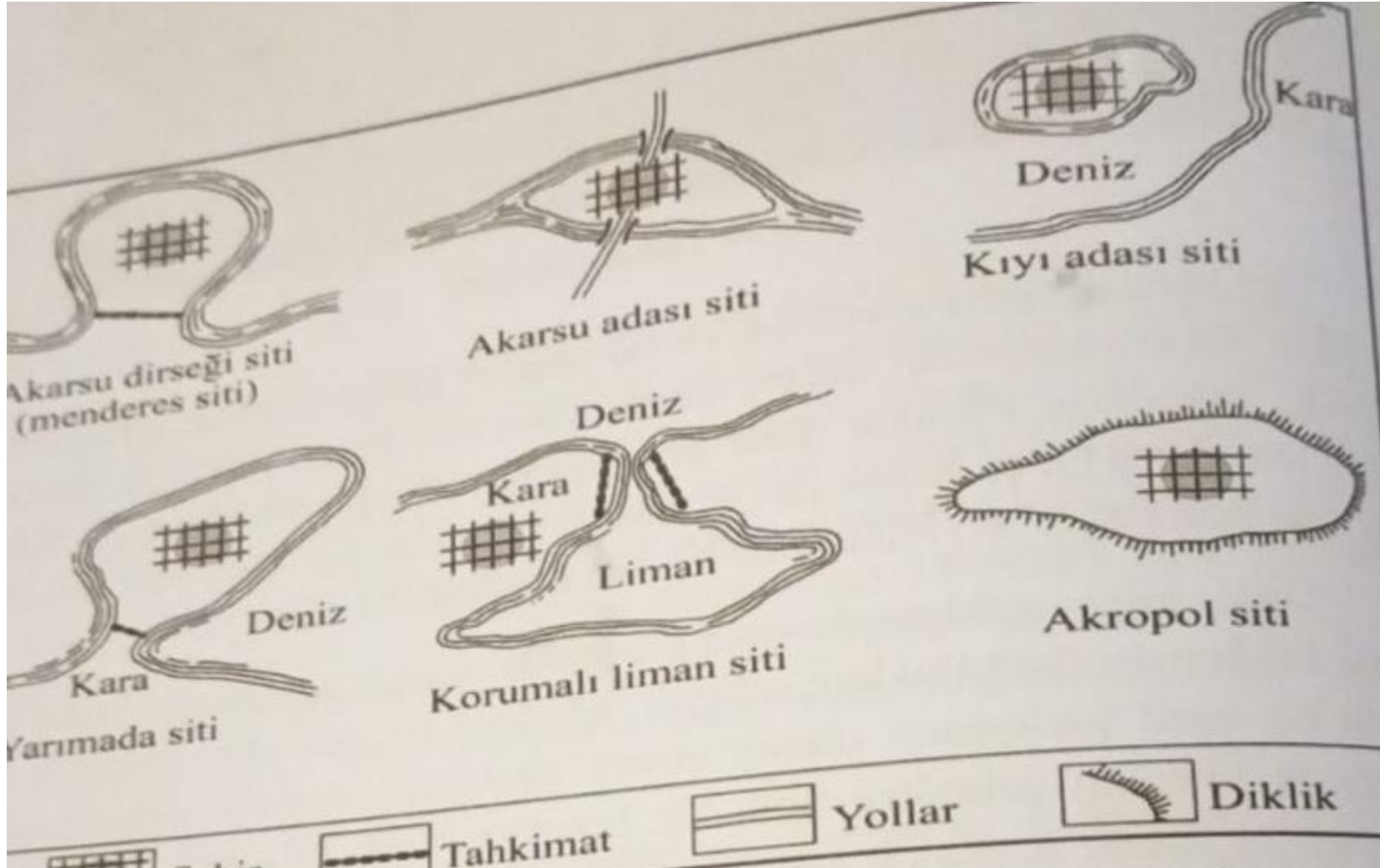

Semerkant, Özbekistan ve Xi'an, Çin, Asya boyunca uzanan eski bir ticaret yolu olan İpek Yolu boyunca gelişti

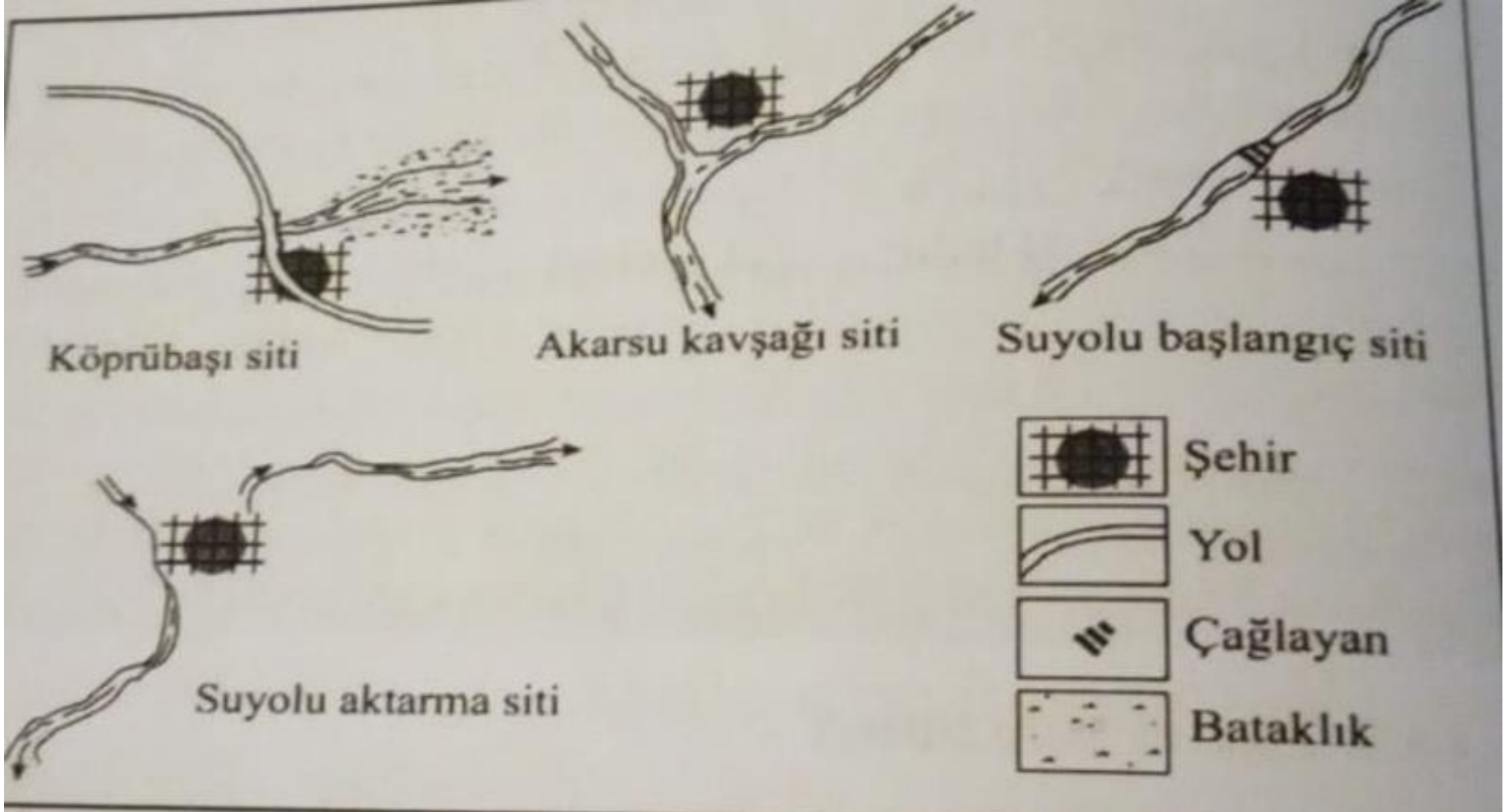
Başlıca Sit Alanları

- 1.Savunma Sitleri:
- Savunma siti, bir şehrin kolayca savunulabileceği bir lokasyondur.

- **Irmak dirseği siti**, bir akarsuyun dđđümlenecek şekilde kıvrılıp geri döndüğü ve su tarafından korunmayan sadece dar bir boğaz alanının bulunduğu menderes içinde yer alır.
- Irmağın iki kola ayrılması ve bu yüzden kolay geçilebilen doğal bir hendek oluşturmasından dolayı **ırmak adası siti**, benzer özellikli olmakla birlikte, menderes sitinden daha avanajlıdır.
- Deniz kıyısı açıklarında veya göl içinde uzanan adalardan oluşan **kıyı adası siti** benzer üstünlüklere sahiptir.
- **Yarımada siteleri**, bir kenarı dışında her taraftan su savunması sunduğu için neredeyse ada siteleri kadar uygundur.
- **Korumalı liman siteleri**, deniz yönünden gelebilecek saldırılara karşı şehri kolay savunabilmek gibi bir üstünlüğe sahiptirler.
- Yüksek alanlar da aranan yerlerdir. Bunlar, çoğunlukla **akropol siteleri** olarak adlandırılır; akropolis kelimesi «yüksek şehir» anlamındadır. Bu tip şehirler esas olarak tahkim edilmiş yüksek bir yerde gelişmekte ve daha sonra çevresindeki alçak alanlara doğru yayılmaktadır.

2.Ticaret Yolu Sitleri

- Ticaret yolu sitlerinin yaygın tipi, köprülerin yaygın olarak bulunmadığı dönemde önemli kara yollarının ırmağa kolayca geçebildiği **ırmak-geçiş siti** ve **köprü-başı sitidir**.
- **ırmak geçiş siteleri**, akarsuların sığ ve yatağın sert olduğu yerlerdir.
- **Köprübaşı siteleri** akarsuyun daraldığı ve sert bir zemin ve banka sahip olduğu yerlerdir.
- **Akarsu kavşağı siteleri** de yaygındır. Bu siteler, şehirlerin su ulaşımına uygun akarsuyun birbirine kavuştuğu yerde kurulmasını sağlar.
- Ulaşımaya uygun **suyollarının başladığı siteleri**, malları yükleme ve boşaltma işi bu noktada yapıldığı için daha çok yaygındır.
- **Su yolu aktarma siteleri** de benzer özelliklere sahiptir. Mallar bu alanda bir ırmaktan diğerine aktarılır.

Şehir ve Fiziksel Çevre

- Yerleşme, doğal çevre, insan ve onun eserlerinden oluşan bir mekan birimi olarak tanımlanır. Bu mekanın temel unsuru olan doğal çevre, **jeolojik ve jeomorfolojik yapı, iklim, toprak ile bitki örtüsü ve su kaynakları gibi elemanlardan** oluşmaktadır. Doğal çevreyi oluşturan bu elemanlar, yerleşmeleri, kuruluş- gelişim sürecinde, değişen uygarlık seviyesine göre farklı şekilde etkilerler.